

● فصلنامه پژوهش و سنجش، شماره ۴۴، زمستان ۱۳۸۴، ص ۱۹۴.

پژوهش به معنای کشف حقیقت، یافتن پاسخ مناسب برای مجهولات و گام نهادن در وادی‌های ناشناخته برای دستیابی به محصولاتی است که از سوی اذهان جستجوگر پژوهندگان را اقتناع کند و از سوی دیگر، نیازهای موجود را پاسخ گوید. ورود به عرصه پژوهش در موضوعات مورد نیاز رسانه، با توجه به تنوع نیازها، پژوهشگران را با طیف گسترده‌ای از موضوعات روبه‌رو می‌کند که اغلب میان رشته‌ای هستند. یک سر این طیف به رسانه بازمی‌گردد

با سرفصل‌هایی مانند: شناخت

رسانه‌ها به مثابه واسطه، با دریافت‌های متنوعی که در این زمینه وجود دارد، جایگاه و نقش مخاطب در عرصه‌هایی چون نظرها، افکار، تأثیر و ... و نیز نحوه تعامل رسانه با مخاطبان. در سر دیگر این طیف، موضوعات گوناگون تخصصی با جایگاه و شأن خاص خود قرار دارند.

ضرورت دستیابی به محصولات علمی و پژوهشی منطبق با نیازهای بومی و متناسب با باورها و آرمان‌ها که ضمن استفاده از تازه‌ترین دستاوردهای علمی بیشتری در سراسر جهان، برآمده از کوشش اندیشمندان و پژوهشگران ماست، تحمل دشواری‌ها را آسان می‌کند و راه پیشرفت را می‌گشاید.

فصلنامه پژوهش و سنجش، طی سال‌های فعالیت خود، همواره کوشیده است با طرح موضوعات مورد نیاز علمی و پژوهشی به بومی‌سازی در این حوزه کمک کند. در این شماره از فصلنامه، موضوعات متنوعی در حوزه رسانه و ارتباطات با گرایش رادیو و تلویزیون درج شده است:

اولین مقاله با عنوان «اصول تعیین محتوای رسانه‌های محلی با تأکید بر رادیو»، اثر دکتر خسجته (دکترای مدیریت استراتژیک) است که به تعریف رسانه‌های بومی و محلی و نحوه گزینش، تولید

و انتشار محتوای آنها پرداخته و در شش بخش تنظیم شده است. بخش اول شامل تعاریف و معیارهای تشخیص محتوای محلی، ملی، فراملی و جهانی است. بخش دوم، حوزه‌های پنجگانه اطلاعات در فضای مجازی را شرح می‌دهد و در بخش سوم، نویسنده به بررسی وضعیت عرضه و تقاضای محتوای بومی در مقابل عرضه و تقاضای محتوای جهانی می‌پردازد. بخش چهارم به فعالیت‌ها و شرایط لازم برای تولید و عرضه محتوای بومی اختصاص دارد و بخش پنجم، معیارهای انتخاب محتوای رسانه‌های بومی را برمی‌شمرد. بخش ششم یا پایانی نیز اصول تبدیل، انتقال و تنظیم محتوای رادیویی را در خود جای داده است.

مقاله دوم «بررسی هویت در برنامه‌های نوجوان شبکه‌های یک و دو سیما»، اثر دکتر اسماعیل بیابانگرد (عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی) و منیژه پورنوروز (پژوهشگر مرکز تحقیقات صداوسیما) برگرفته از پژوهشی است که محور آن، نحوه و میزان طرح مسئله هویت در برنامه‌های نوجوان تلویزیون بوده است. از جمله نتایج جالب توجه پژوهش این است که در بیش از ۶۵ درصد برنامه‌های مورد بررسی، به هیچ یک از مؤلفه‌های هویت پرداخته نشده و در ۹۹ درصد آنها دو موضوع بلوغ و بحران هویت که مشخصه دوران

نوجوانی هستند، مورد توجه قرار نگرفته‌اند.

مقاله سوم، با عنوان «رابطه فرهنگ سازمانی و استراتژی در سازمان‌های رسانه‌ای» اثر مهرداد احمدی (دانشجوی دکتری مدیریت رسانه) ابتدا نگاهی به فرهنگ رسانه‌ها دارد و سپس به بررسی فرهنگ سازمانی سه سازمان رسانه‌ای (BBC)، CNN و Sony می‌پردازد. در ادامه نیز پس از بررسی استراتژی سازمان رسانه‌ای، استراتژی‌های سه سازمان یاد شده در واکنش به تغییرات محیطی، مورد مذاقه قرار گرفته و رابطه فرهنگ سازمانی و استراتژی بررسی و در پایان فرهنگ سازمانی مناسب با توجه به استراتژی سازمان رسانه‌ای پیشنهاد شده است.

حسین (ع)) و دکتر فاطمه جوادی (پژوهشگر مرکز تحقیقات صداوسیما) نگاشته شده است. در بخش مبانی نظری مقاله، مطالعات مربوط به تعریف شایعه، ضریب نفوذ و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری، تحول و پذیرش شایعه، از دیدگاه نظریه پردازانی چون، آلپورت، پستمن، بورینگ و کاپفرر بررسی شده‌اند و در بخش دوم به تأثیر عواملی چون نوع رسانه، اعتماد به شایعه به مثابه یک رسانه، اعتماد به اخبار صداوسیما، بی‌اعتمادی به مسئولان، وجود فرهنگ شفاهی و... و نوع فعالیت افراد به پذیرش و انتقال شایعه پرداخته شده است.

● گلبگ، شماره ۸۱، آذرماه ۱۳۸۵، ۶۸ ص.

در قرآن کریم، به شیوه‌های گوناگون از برنامه معنوی حج یاد شده و در کنار تعیین تکلیف حج، تأکید شده است که این کار همانند دیگر اعمال عبادی باید با نیت پاک و فقط برای خدا انجام گیرد.

بدون تردید، فواید کامل حج

زمانی به انسان می‌رسد که با

انگیزه الهی انجام گیرد. اهل

بیت علیهم السلام در خصوص

فضیلت و برکات حج، به امور

بسیاری اشاره کرده‌اند که از

جمله آنهاست: «زائر حج و

عمره، میهمان خداست و خداوند

به او آمرزش هدیه می‌کند.» رسول

اکرم (ص) نیز می‌فرمایند: «حج،

فقر و تهیدستی را از میان می‌برد.» در

جای دیگر می‌فرمایند: «حج به جای

آوردن تابی نیاز شوید.»

از جمله ابعادی که برای حج ذکر

شده، بعد فرهنگی و اخلاقی آن است.

مردم با بستن احرام، به کلی از امتیازات

ظاهری، لباس‌های رنگارنگ و زر و زیور

دور می‌شوند و با تحریم لذت‌ها و پرداختن

به خودسازی که از وظایف هر حاجی محرم

است، از جهان مادی جدا و به عالم معنوی وارد می‌شوند. مجموعه

اعمال حج و یادآوری خاطرات انبیا و اولیا در آن مکان شریف، زمینه

انقلاب اخلاقی را در دل‌ها فراهم می‌کند. افزون بر این،

اندیشمندان و متفکران جوامع اسلامی، با جمع شدن در مکه، به

تبادل افکار و اندیشه می‌پردازند که زمینه‌ساز تحول و انقلاب

در مقاله «میزان رضامندی روستاییان از برنامه‌های تلویزیونی با تأکید بر برنامه‌های تولید شده در سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها درباره مسائل کشاورزی و توسعه روستایی» که برگرفته از تحقیقی پیمایشی با همین نام است، نویسنده، ابتدا مروری بر جایگاه تلویزیون در رشد و توسعه روستایی و کشاورزی دارد و سپس ویژگی‌های برنامه‌های تلویزیون اثر بخش را در زمینه توسعه و ترویج روستایی برمی‌شمرد.

«رویکردی نظری به سواد رسانه‌ای» اثر ملیحه سپاسگر (پژوهشگر مرکز تحقیقات صداوسیما) نیز مقاله‌ای است که به منظور تبیین مفهوم سواد رسانه‌ای و طرح نظریه‌های معروف درباره آن در دو بخش ارائه شده است. بخش اول شامل تاریخچه مطالعات مربوط به سواد رسانه‌ای در استرالیا، ایتالیا، انگلیس، کانادا، آفریقای جنوبی و ژاپن است و بخش دوم به شرح نظریه‌های هابز،

تامن و پاتر در این زمینه می‌پردازد و مدل‌های نظر آنان را درباره سواد رسانه‌ای ترسیم می‌کند.

ششمین مقاله، «عملکرد خود در

واقعیت مجازی» اثر دکتر سروناز تربتی

است که به بررسی عملکرد «خود»

(self) در واقعیت مجازی پرداخته

است. واقعیت مجازی که حاصل

ورود به فضای رایانه‌ای و ارتباطات

از این طریق است، با فراهم کردن

سه ویژگی: گمنام بودن، نامرئی و

متکثر بودن، آنچه را در سنت

روانکاوی «خود ایده‌آل»

می‌نامیم، آشکار می‌سازد.

مقاله هفتم با عنوان «نگاهی

روش شناختی به پیمایش‌های

اینترنتی با تکیه بر بررسی

تطبیقی نظرسنجی‌های وی‌بی و

حضور (face to face)»، به بررسی مقایسه‌ای چهار

نظرسنجی درباره برنامه‌های تلویزیونی (اخبار ۲۰/۳۰، اخبار ۶۰

ثانیه، مجموعه نقطه چین و...) پرداخته است که به دو روش

اینترنتی و مراجعه حضوری انجام شده بودند.

«عوامل مؤثر بر پذیرش و نشر شایعه در بین شهروندان تهرانی با

تأکید بر نقش صداوسیما»، عنوان مقاله پایانی این شماره است که از

سوی دکتر محمدحسین الیاسی (عضو هیئت علمی دانشگاه امام

لحظه‌های تأمل / جرعه‌ای از زلال وحی / در ساحل نهج البلاغه / در انتظار خورشید / همراه با بهار / مناسبت‌ها: ولادت امام رضاع / شهادت امام جواد(ع) / ولادت حضرت معصومه(س) / آغاز هفته حج / روز دانشجو / روز جهانی حقوق بشر و...

فرهنگی - علمی می شود. هشام بن حکم می گوید از امام صادق (ع) درباره فلسفه حج پرسیدم، فرمود: «خداوند بندگان را آفرید ... و فرمان هایی برای مصلحت دین و دنیا به آنها داد. از جمله اجتماع مردم شرق و غرب در مکه، در آیین حج مقرر شد تا مسلمانان به خوبی یکدیگر را بشناسند و همچنین آثار پیامبر و اخبار او شناخته شود، آنها را به خاطر سپرده و فراموش نکنند.»

از دقت در اعمال حج، به خوبی مشخص می شود بسیاری از ابعاد آن افزون بر جنبه عبادی، رنگ سیاسی هم دارد.

حج، عامل موثری در ایجاد وحدت در صفوف مسلمانان است و تبعیض های ملی و نژادی و نیز محدود شدن در حصار مرزهای جغرافیایی را از بین می برد. حج، سانسورها و اختناق ها را از راه تبادل اخبار حاجی های سرزمین های گوناگون اسلامی ریشه کن می کند.

آنچه آمد بخش هایی از مقاله «حج در قرآن» است که در بخش جرعه ای از زلال وحی این شماره از ماهنامه گلبرگ به چاپ رسیده است. سایر عنوان های شماره حاضر عبارتند از: لحظه های تأمل (پیام آور مهر و رستگاری)، سیاست در نهج البلاغه، هنگامه ظهور، جوان و بهداشت روان، مناسبت ها و ...

● طوبی، شماره ۱۲، آذرماه ۱۳۸۵، ۱۰۶ ص.

یکی از بزرگ ترین مشکلاتی که زندگی امروز بشر را تهدید می کند، اضطراب است. پدیده ای که موجب ایجاد اختلال در روند زندگی انسان شده و امنیت روانی و آرامش او را به خطر انداخته است. در عصر حاضر با وجود آنکه انسان ها به پیشرفت های علمی و مادی بیشتری دست یافته و ابزار کامل تری برای تسلط بر طبیعت فراهم آورده اند، در دنیای درون خود احساس نگرانی و اضطراب می کنند. در حقیقت می توان گفت میان رفاه بشر و آرامش او رابطه معکوسی وجود دارد. علم با شناسایی اسرار طبیعت، انسان را در ایجاد انواع امکانات رفاهی یاری داده و فناوری به عنوان رهاوردی بزرگ، نقش مؤثری در آسایش مادی انسان ایفا کرده است. با این

حال آرامش بشر به سبب تهی شدن زندگی او از معنویت، تا حد زیادی خدشه دار شده و این مسئله، نوعی خلأ عاطفی میان انسان ها ایجاد کرده است که به شکل های گوناگون از جمله اضطراب خود را نشان می دهد. خداوند در قرآن کریم، با سخنی کوتاه و شیوا، روش درمان اضطراب را در اختیار انسان ها قرار داده و فرموده است: «الا بذکر الله تطمئن القلوب».

امید سرچشمه زلال زندگی بشر است و ناامیدی، یکی از بزرگ ترین موانع پیشرفت انسان به شمار می رود. انسان ناامید، هیچ توان و انگیزه ای برای ادامه زندگی ندارد، گرفتار مرگ تدریجی می شود و از شیرینی های زندگی بی بهره می ماند. ناامیدی می تواند بستر مناسبی برای اضطراب در فرد به وجود آورد و در مقابل فشار روانی و اضطراب نیز گاهی به ناامیدی می انجامد.

نگرانی و اضطراب، منشأ اصلی بسیاری از آشفتگی ها و بیماری های روحی است. بنابر آمار سازمان جهانی بهداشت، اضطراب، بلای جهان گیری است که روزانه، هزاران نفر به سبب آن دست به خودکشی می زنند. براساس آموزه های

دینی، یکی از مهم ترین راه های مبارزه با اضطراب و نگرانی، روی آوردن به پروردگار و یاد خداست. همان گونه که در قرآن می خوانیم: «اليس الله بكاف عبده» یا حضرت علی (ع) می فرمایند: «همواره به خدای روی آور و از او یاری بخواه که او مشکلات تو را حل می کند و دست تو را می گیرد»

مقاله «اضطراب، پیامدها و راه مقابله با آن» در بخش اخلاق فردی ماهنامه اخلاق و تربیت طوبی، به اضطراب به عنوان بیماری زندگی مدرن پرداخته و برای مقابله با آن، راهکارهایی ارائه کرده است. سایر مطالب این شماره به شرح زیر است: ناز و نیاز، شکوه آفرینش، اخلاق نبوی: رفتار پیامبر (ص) با کودکان، مهر ظلمت سوز، اخلاق فردی: مولانا و نکته های روان شناسی - تربیتی، نکته های اخلاقی، صبر، مسئولیت انسان در برابر جسم از نظر اسلام و ...، اخلاق در خانواده: حقوق کودک در اسلام، سخنی با پدران و مادران درباره تربیت فرزند، لطایف اخلاقی. اخلاق

ایالات متحده برای دفاع از «منافع آمریکا» ضروری است، مطبوعات این کشور به ندرت درباره چستی این منابع و چگونگی تأمین مالی آن، مطلبی منتشر می‌کنند. «دفاع از منابع ایالات متحده» معمولاً به معنای تحمیل اقدامات این کشور بر سایر دولت‌هایی است که برابر حاکمیت ابر شرکت‌ها در خاک میهنشان مقاومت می‌کنند. گاه در نشریات ایالات متحده مطالبی درباره بی‌عدالتی‌های گسترده میان ثروتمندان و فقرا کشورهای جهان سوم مطرح می‌شود اما هرگز درباره امپریالیسم ابر شرکت‌های امریکایی که یکی از دلایل پیدایش این فقر است، چیزی بیان نمی‌شود.

هدف ایالات متحده، امن کردن دنیا برای سوء استفاده‌های

اقتصادی و استعمارگری نوین شرکت‌های عظیم چند ملیتی است، هر چند اجرای این سیاست‌ها در قالب اصلاحات سیاسی و اجتماعی مطرح شود.

در شماره حاضر ماهنامه سیاحت غرب می‌خوانیم: -

فرهنگ و اجتماع: پیامبر اعظم

(ص) در بیان غیرمسلمانان، زنان

غربی پیشگامان گرایش به اسلام،

موسیقی اعتراض، از مهاجرت تا ادغام

... ارتباطات و رسانه‌ها: خلق واقعیت،

هالیوود و دیگر هیچ، هوشیاری تغییر

یافته کودکان، - سیاست و اقتصاد: نفت یا

امنیت اسرائیل، دنیای خطرناک هسته‌ای،

چهره پنهان وام دهندگانی متحد و

قدرتمند، حباب اقتصاد جهانی، آیا دلار

هنوز هم در حال سقوط است؟ و ... - علم،

تکنولوژی و محیط زیست: مراقبت از بیماری، اروپا و تدوین اصول

اخلاق زیستی، صادرات درمان واردات فلاکت، قربانیان خاموش

جنگ، فتح آخرین مرزهای زمین و ...

● رواق اندیشه، شماره ۲ (شماره پیاپی ۵۳)، شهریورماه

۱۳۸۵، ۱۰۱ ص.

در حوزه جامعه‌شناسی سینما، متأسفانه آثار زیادی در دسترس

نیست. این نقیصه به طور جدی، در تألیفات گوناگونی که در حوزه

جامعه‌شناسی سینمای ایران، از سوی نویسندگان مختلف، به

اجتماعی: اخلاق فرهنگی: امر به معروف و نهی از منکر از نگاهی دیگر، اخلاق اقتصادی: اخلاق تجارت، اخلاق در سیره شهید.

● سیاحت غرب، شماره ۳۹، مهرماه ۱۳۸۵، ۱۲۸ ص.

رسانه‌های جمعی ایالات متحده که قریب به اتفاق آنها به ابر شرکت‌های تجاری چند ملیتی تعلق دارند، همواره با انعکاس جهت‌دار اقدامات نظامی و سیاسی و اقتصادی ایالات متحده و با مخفی نگاه داشتن بسیاری از حوادث از دید مخاطبان، واقعیتی تغییر شکل یافته، نادرست و تحریف شده به جامعه امریکا ارائه می‌دهند.

در مقاله «خلق واقعیت» که برگرفته از کتابی با

همین عنوان، نوشته «میشل پرتی» محقق

علوم سیاسی است، اقدامات این رسانه‌ها

در حوزه‌هایی نظیر پنهان کردن

امپریالیسم امریکا، تحریف اقدامات

استعماری این کشور و در نهایت،

نادیده‌انگاری دلایل واقعی وجود فقر

و بی‌عدالتی در کشورهای فقیر و کم

توسعه یافته، به تفصیل ارائه شده

است.

مطبوعات ایالات متحده، گاه

با انتقاد از سیاست‌های خارجی

این کشور، این سیاست‌ها را

«بیمار» یا «بیش از حد گسترده»

می‌خوانند. اما این رسانه‌ها،

مطالب اندکی درباره نقش

امریکا در تأمین مالی، تجهیز

آموزشی و سازمان‌دهی

مأموران نظامی ایالات متحده در

سراسر دنیا، قتل عام‌های گسترده ارتش امریکا و جوخه‌های شبه

نظامی ترور این کشور منتشر می‌کنند. البته اشاره اندکی از سوی

رسانه‌ها به این بی‌رحمی‌ها می‌شود اما در این مطالب پراکنده و

متفرق، هیچ‌گاه از قربانی شدن فقرا برای حفظ منافع ثروتمندانی

اندک، سخنی به میان نمی‌آید.

به علاوه، این رسانه‌ها با پنهان کردن رویکردهای تهاجمی امریکا

علیه سایر دولت‌ها، انتقادهای وارده را تبلیغات «ضد امریکایی»

می‌خوانند و این سیاست‌ها را برای دفاع از امنیت ملی ایالات

متحده ضروری می‌شمرند.

در حالی که سیاستمداران واشنگتن معتقدند مداخلات نظامی

اوضاع اجتماعی دوران پس از جنگ دوم جهانی، زمینه‌های ارجاعی این فیلم‌ها را توضیح می‌دهد. بخش پایانی کتاب ضمن اشاره به عناصر ساختاری فصول پیشین، به مقایسه و جوه تشابه و تفاوت این سه موج فیلم می‌پردازد.

این کتاب نشان می‌دهد در روش تحلیل اجتماعی سینما نمی‌توان بدون وجود روش و متدولوژی درست برای تحلیل و تجزیه اطلاعات، به نتیجه مطلوب رسید.

سایر عنوان‌های این شماره از ماهنامه تخصصی خانه هنر و اندیشه (رواق اندیشه) به شرح زیر است: لحظه‌های ناب، مواد لازم برای ساخت فیلم سینمایی افشاگرانه (نقد فیلم سینمایی سیرانا)، نقد فیلم سینمایی یک تکه نان، سینمای دینی سینمای مطلوب، چالش‌های تعریف هنر، حقیقت و دروغ در هنر، مجله زیبایی‌شناسی و نقد هنر (معرفی سایت)، سروش دل و ...

نگارش درمی‌آیند، دیده می‌شود. ضعف دیدگاه و شیوه‌های تحلیل جامعه‌شناسانه اطلاعات و اساساً مدلی اجتماعی برای تبیین جریان‌ات گوناگون سینمایی، از جمله بارزترین نقصان‌ها و کاستی‌هایی است که می‌توان در این زمینه به آنها اشاره کرد. این مقاله در پی ارائه سیمایی از یک کتاب در زمینه جامعه‌شناسی سینماست که می‌تواند چونان منبع و مرجعی قابل استفاده برای تحلیل اجتماعی سینما به شمار آید:

عنوان اصلی کتاب، جامعه‌شناسی هنر فیلم، نوشته جرج هواکو است و به نام جامعه‌شناسی سینما از سوی بهروز تورانی ترجمه شده است. این کتاب به اذغان نویسنده‌اش، تلاشی است در بررسی سه جریان سینمایی که ظهور و سقوط آنها

مشخص است. نویسنده در مقدمه مهمی که نگاشته، تلاش خود را مصروف ارائه طرحی کرده که براساس آن سه جریان مهم سینمایی جهان را بررسی و تحلیل کرده است: ۱- اکسپرسیونیسم آلمان؛ ۲- اکسپرسیو-رئالیسم شوروی؛ ۳- نئورئالیسم ایتالیا.

فصل اول کتاب به سینمای آلمان و اکسپرسیونیسم اختصاص یافته است. در این فصل، ضمن بررسی توصیفی چند فیلم شاخص سینمای اکسپرسیونیستی آلمانی، نقش سینماگران، سیاستمداران و اوضاع متغیر سیاسی آلمان در سال‌های جنگ جهانی اول و پس از آن، در شکل‌گیری موج فیلم‌های اکسپرسیونیستی نشان داده

می‌شود. در ادامه، به سنخ‌شناسی ایدئولوژیکی سینماگران بزرگ این نهضت، مانند روبرت ونیه، اشترنبرگ و لانگ پرداخته می‌شود. در فصل دوم که به تحلیل سینمای اکسپرسیو-رئالیستی شوروی پرداخته شده، ضمن اشاره به شرایط متغیر بعد از انقلاب اکتبر، نویسنده به جریان‌های مختلفی چون ملی‌شدن صنعت فیلم و مواد خام سینمایی و تبعات آن و تغییرات گسترده مدیریتی در حوزه سینمای شوروی اشاره می‌کند و به بررسی تأثیر آن بر شکل‌گیری موج جدید فیلم‌سازی شوروی می‌پردازد.

در فصل سوم و در تحلیل سینمای نئورئالیستی ایتالیا، با ترسیم